

BANDIRMA TİCARET ODASI

RUSYA ÜLKE RAPORU

2021

Taner HACIOĞLU
Dış İlişkiler, Sanayi ve Proje Sorumlusu

İçindekiler

RUSYA HAKKINDA GENEL BİLGİ	3
1.1 Genel Ekonomik Görünüm	4
1.2 Coğrafi Konum	5
1.3 Siyasi ve İdari Yapı	6
1.4 Nüfus ve İstihdam	6
1.5 Ticaret.....	6
2.ÖNEMLİ SEKTÖRLER	9
2.1. Tarım ve Hayvancılık.....	9
2.2. Sanayi	9
2.3. Hizmetler	9
2.4. Madencilik	10
2.5 Enerji.....	10
3.RUSYA – TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET	10
4.DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	12
4.1.Rusya'daki Türk Yatırımları	13
5.HİZMET TİCARETİ VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ	15
5.1 Müteahhitlik Hizmetleri ve Yatırımlar	15
5.2 Turizm.....	15
5.3 Lojistik.....	15
5.4 Limanlar	16
5.5 Gümrük İşlemleri.....	16
5.6 Gümrük Vergileri.....	16
5.7 Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri	17
6.PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	17
6.1 Rusya'da İş Yapma Ortamı	17
6.2. Şirket Kurulumu	18
6.3. Para Kullanımı	19
6.4 Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması.....	20
6.5 Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri	20
7. DİĞER HUSUSLAR.....	21
7.1 Rusya ve Türkiye Arasındaki Mevcut Anlaşmalar.....	21
7.2 Uluslararası Üyelikler ve İş Konseyi.....	22
KAYNAKLAR	23

1.RUSYA HAKKINDA GENEL BİLGİ

Devletin adı	Rusya Federasyonu
Başkenti	Moskova
Yönetim biçimi	Federal yarı başkanlık sistemli cumhuriyet
Resmi dili	Rusça
Devlet Başkanı	Vladimir Putin
Başbakan	Mihail Mişustin
Yüzölçümü	17.075.389 km ²
Nüfus	146,5 Milyon kişi
Para Birimi - Parite	Rus Rublesi (RUB) - 1 TL = 10,35 RUB
Üyesi olduğu uluslararası kuruluşlar	AB, NATO, BM, IMF, WTO, Dünya Bankası vs.
Para Birimi - Parite	Rus Rublesi (RUB) - 1 TL = 10,35 RUB
Yüzölçümü	17.075.389 km ²
Nüfus	146,5 Milyon kişi
GSYİH	1.64 Trilyon \$
Kişi Başı Milli Gelir	27.900 \$
GSYİH Büyüme Oranı	%1,6
GSYİH Dağılım Oranı	Tarım %4,7 Sanayi %32,4 Hizmetler % 62,3
Ana Sanayi Sektörleri	Kömür, petrol, gaz, kimyasallar ve metaller üreten tüm madencilik ve maden çıkarma endüstrisi; haddehanelerden yüksek performanslı uçaklara ve uzay taşıtlarına kadar tüm makine yapım biçimleri; savunma sanayii (radar, füze üretimi, gelişmiş elektronik bileşenler dahil), gemi yapımı; kara ve demiryolu ulaşım araçları; İletişim ekipmanları; tarım makineleri, traktörler ve inşaat malzemeleri; elektrik enerjisi üreten ve ileten teçhizat; tıbbi ve bilimsel araçlar; dayanıklı tüketim malları, tekstil ürünleri, gıda maddeleri, el sanatları
Enflasyon Oranı	%4,3
İşgücü	76,5 milyon kişi
İşsizlik Oranı	%4,5

Tablo 1. Rusya Hakkında Genel Bilgi

1.1 Genel Ekonomik Görünüm

17 milyon km²'yi aşan toprak büyüklüğü ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya Federasyonu (Rusya), 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde, Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine kadar uzanan ve 14 ülkeyle sınır komşusu olan ülke, 147 milyona yaklaşan bir nüfusa sahiptir. İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya'da, ülkeyi Devlet Başkanı yönetmekte, Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahip bulunmaktadır. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclisin alt kanadı) ve Federasyon Kurulu (Federal Meclisin üst kanadı)'ndan oluşan Federal Meclis'e aittir.

Rus ekonomisi, 1,8 trilyon dolara dayanan gayrisafi milli hasılasıyla, dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisini zorlamaktadır. Yüksek düzeydeki cari fazla ve döviz rezervleri ile nispeten düşük dış borç oranı ülke ekonomisinin güçlü alanlarını teşkil etmektedir. Ekonomik büyüme açısından 2018 yılında son 7 yılın en iyi performansına (%2,54) ulaşılan Rusya'da, 2019 yılında ise %1,34'lük bir büyüme elde edilmiştir. Ancak, kriz öncesi dönemde %11'lik seviyenin altında seyreden yoksulluk oranının (SGP bazında) ise 2019'da %12,3 gibi yüksek bir oranla kriz öncesi seviyelerin üzerinde kalmaya devam ettiği görülmektedir.

Diğer taraftan, 2020 yılı gerçekleştirmelerinde hâlihazırda tüm dünyada etkisi ciddi şekilde hissedilen COVID-19 salgının etkili olması kaçınılmaz görülmektedir. Mevcut durum itibarıyla Rusya Merkez Bankası tahminlerine göre reel ekonomide 2020 için %4-6 oranında bir daralma, 2021 yılı için ise %4,8'lik güçlü bir toparlanma beklenmektedir. İşsizlik oranının ise %6-10 seviyelerine yükselebileceği değerlendirilen Rusya'da petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar hâlihazırda ekonomi açısından risk oluşturmaktadır.

17/11/2018 tarihinde %7,75 olan Merkez Bankası politika faizi, 14/06/2019 tarihinden itibaren alınan 7 indirim kararı (25'er ve 50'er baz puanlık) sonucunda %5,5 seviyesine çekilmiştir. Ekonomisinde kamu payının halen çok fazla olduğu Rusya'da, bankacılık sektöründe de kamu bankalarının payı yaklaşık %70 gibi yüksek bir seviyededir.

Gösterge	2016	2017	2018	2019
GSYİH (milyar \$)	1.285	1.579	1.652	1.774
GSYİH (milyar Ruble)	85.616	91.843	104.630	110.046
Reel GSYİH Büyümesi	0,19%	1,83%	2,54%	1,34%
Kişi başı GSYİH (\$)	8.945	10.248	11.400	12.150
Kişi başı GSYİH (SGP, \$)	24.125	26.006	28.764	29.441
İhracat (milyar \$)	285,5	357,1	449,3	422,8
İthalat (milyar \$)	182,3	226,9	238,2	243,8
Dış Ticaret dengesi (milyar \$)	103,2	130,1	211,2	179
Cari işlemler dengesi (milyar \$)	24,5	32,4	113,7	64,6
İşsizlik oranı	5,30%	5,10%	4,80%	4,60%
Tüketici enflasyonu	5,40%	2,50%	4,30%	3%
MB politika faizi (31 Aralık itibarıyla)	10%	7,75%	7,75%	6,25%
Toplam dış borç (milyar \$)	511,8	518,2	455	490,8
Uluslararası rezervler (milyar \$)	377,7	432,7	468,5	554,4

Tablo 2. Rusya / Temel Ekonomik Göstergeler

1.2 Coğrafi Konum

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur. Bu ülkeler ve sınır uzunlukları şöyledir: Azerbaycan 284 km, Beyaz Rusya 959 km, Çin (güneydoğu) 3 605 km, Çin (güney) 40 km, Estonya 290 km, Finlandiya 1 313 km, Gürcistan 723 km, Kazakistan 6 846 km, Kuzey Kore 17,5 km, Letonya 292 km, Litvanya (Kaliningrad Oblast) 227 km, Moğolistan 3441 km, Norveç 196 km, Polonya (Kaliningrad Oblast) 432 km, Ukrayna 1 576 km. Ülkedeki Ural dağlarının batısında bulunan alan Avrupa kıtası içinde sayılmaktadır.

Geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağına sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

1.3 Siyasi ve İdari Yapı

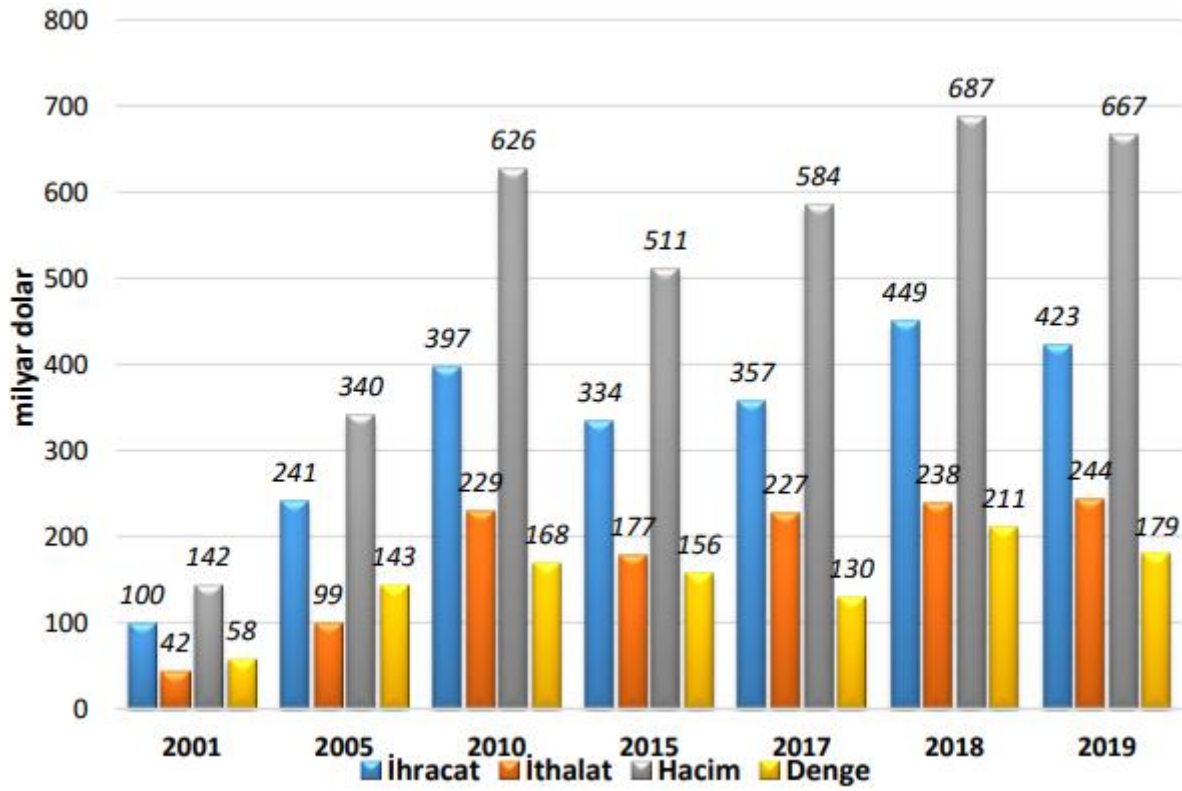
Rusya, iki parlamentolu başkanlık sistemiyle idare edilen, kendi anayasaları ile yasama ve yürütme organlarına sahip 21 cumhuriyet, 9 eyalet (Kray), 46 bölge (Oblast), 2 federal statüye sahip şehir (Moskova ve St. Petersburg). 5 özerk bölgeden (Avtonomnaya Oblast/Avtonomniy Okrug) oluşan, 83 idari birimli bir federasyondur. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir. Ülkeyi devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir.

1.4 Nüfus ve İstihdam

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. Nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler' in ülke nüfusuna yönelik öngörülleri çok daha karamsardır. 146,5 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir.

1.5 Ticaret

2019 yılında 423 milyar dolarlık (%-6 azalan) ihracatla dünyada %2.3 pay ile 14. sırada olan Rusya'nın ihracat yaptığı başlıca ülkeler Çin (%13,4) , Hollanda (%10,6) ve Almanya (%6,6) dır. Ülkenin ihracatında Türkiye % 5 pay ile 4 üncü sırada yer almaktadır. Ülkenin 2019 yılında ihraç ettiği en önemli ürün ise %43 ile mineral yakıtlar, yağlardır. 2019 yılında 244 milyar dolarlık (%2 artan) ithalatla dünyada %1.3 pay ile 21. sırada olan Rusya'nın ithalat yaptığı başlıca ülkeler Çin (%22,2), Almanya (10,3) ve Amerika Birleşik Devletleridir(%5,5). Ülkenin ithalatında Türkiye %2 pay ile 11. sırada yer almaktadır. Rusya'nın 2019 yılında ithal ettiği başlıca ürünler ise Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar(%3,7), Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar(%3,6) ve motorlu kara taşıtlarından oluşmaktadır (%3,2).

Şekil 1. Rusya'nın Dış Ticaret Göstergeleri (milyar dolar)

GTIP	Fasıl	Tutar (1000 \$)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	220,845,173
99	Özel amaçlı gümrük tarife istatistik pozisyonları	55,265,425
72	Demir ve çelik	18,140,726
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	15,258,928
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar, vb.	8,991,647
44	Ahşap ve ahşap eşya	8,619,548
31	Gübreler	8,401,891
10	Hububat	7,921,429
76	Aluminyum ve alüminyumdan eşya	5,839,037
85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların aksam ve parçaları	5,559,137

Tablo 3. Rusya'nın en çok ihraç ettiği ürün kalemleri

GTIP	Fasıl	Tutar (1000 \$)
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar, vb.	43,240,612
85	Elektrikli makine ve cihazlar	29,767,950
87	Motorlu Kara Taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	23,737,917
30	Eczacılık ürünleri	14,068,982
39	Plastikler ve mamulleri	9,832,827
90	Optik alet ve cihazlar, fotoğraf, sinema vb. alet ve cihazlar	7,292,819
73	Demir veya çelikten eşya	6,491,749
99	Özel amaçlı gümrük tarife istatistik pozisyonları	6,170,600
8	Yenilen meyveler ve yenilen sert kabuklu meyveler	5,098,004
72	Demir ve çelik	5,027,985

Tablo 4. Rusya'nın en çok ithal ettiği ürün kalemleri

Ülke	Tutar (1000 \$)	Yüzde (%)
Çin	56,791,577	13,4
Hollanda	44,788,952	10,6
Almanya	28,049,481	6,6
Türkiye	21,063,254	5
Belarus	20,544,970	4,9
Kore	16,357,313	3,9
İtalya	14,341,995	3,4
Kazakistan	14,050,846	3,3
Birleşik Krallık	13,272,051	3,1
ABD	13,189,312	3,1

Tablo 5. Rusya'nın en çok ihracat yaptığı 10 ülke

Ülke	Tutar (1000 \$)	Yüzde (%)
Çin	54,126,998	22,2
Almanya	25,111,891	10,3
ABD	13,436,080	5,5
Belarus	12,800,697	5,3
İtalya	10,906,984	4,5
Japonya	8,960,307	3,7
Fransa	8,567,151	3,5
Kore	8,001,954	3,3
Kazakistan	5,570,993	2,3
Polonya	5,079,751	2,1

Tablo 6. Rusya'nın en çok ihracat yaptığı 10 ülke

2.ÖNEMLİ SEKTÖRLER

2.1. Tarım ve Hayvancılık

Rusya Federasyonu'nda tarım sektörü, özellikle 2000'li yıllardan önce inişli çıkışlı bir performans sergilemiş, yeni milenyumdan itibaren ise küresel tarım piyasalarıyla eklemlenme düzeyini hızla artırmayı başarmıştır. Türkiye'ye kıyasla, sektörün ekonomideki yerinin daha sınırlı bir düzeyde kaldığı Rusya Federasyonu'nda, Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi (ROSSTAT) verilerine göre, kırsal kesimde yaşayanlar toplam nüfusun yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Sektör, 2019 yılında yarattığı 70 milyar dolara yaklaşan katma değerle milli hasılaya yaklaşık %3,8'lik bir katkı sağlamıştır.

130 milyon tona yaklaşan tahıl rekoltesiyle dünyanın en önemli ilk 5 üreticisi arasında yer alan Rusya Federasyonu, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) verilerine göre arpa ve yulaf üretiminde birinci, karabuğday üretiminde ikinci, buğday ve çavdar üretiminde ise dünya üçüncüsüdür. Rusya Federasyonu, hayvansal ürünlerden bal, süt, sığır ve domuz eti ile yumurta ve tavuk eti üretiminde dünyada ilk 8 ülke arasında yer almaktadır.

2.2. Sanayi

Rusya Federasyonu genelinde sanayi üretimi, 2018 yılına kıyasla 2019'da, %2,4'lük bir büyüme gerçekleştirmiş olup, Ekonomik Kalkınma Bakanlığı tarafından yapılan tahminlere yakın bir seviyeyi ulaşmıştır. Sanayi üretimin dinamiklerinin temel olarak madencilik ve imalat sanayinden oluştuğu, bahse konu sektörlerin, sanayi üretimine eşit miktarlarda katkı yaptığı görülmüştür. İmalat sanayi üretiminin, 2019 yılında, bir önceki yıla oranla %2,3'lük bir büyüme yaşadığı, imalat sanayisinin başlıca üretim kollarının, gıda sanayi, kimya sektörü ve metalürjidir sektörleri olduğu, öte yandan, makine üretim sanayinde, yılsonu itibarı ile olumsuz bir dinamik kaydedilmiştir. Bununla birlikte, metalurji sektörünün, imalat sektörlerinin dinamiklerinin yükselmesi açısından önemli katkıda bulunduğu görülmüştür.

2.3. Hizmetler

Müteahhitlik hizmetleri alanında; Rusya Federasyonu ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya Federasyonu merkezli projelere ait bulunmaktadır.

Turizm alanında; 2019 yılının Türkiye ve Rusya Federasyonu'nda kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir. 2019 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı %17,9'luk bir artışla 7 milyona ulaşmış, bu kapsamda elde edilen döviz geliri 3,5 milyar doları aşmıştır.

2.4. Madencilik

Madencilik sektörü büyüme oranları, 2019 yılında, bir önceki yıla oranla düşüş eğilimi göstermiş olup, %3,1’lik bir oran kaydedilmiştir. Bu durum, petrol sektöründe yaşanan olumsuz gelişmelere bağlı olmakla birlikte ham petrol ve gaz kondensatı üretimi yıllık büyüme tempolarının, 2019 yılının dördüncü üç aylık döneminde negatif olarak kaydedilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

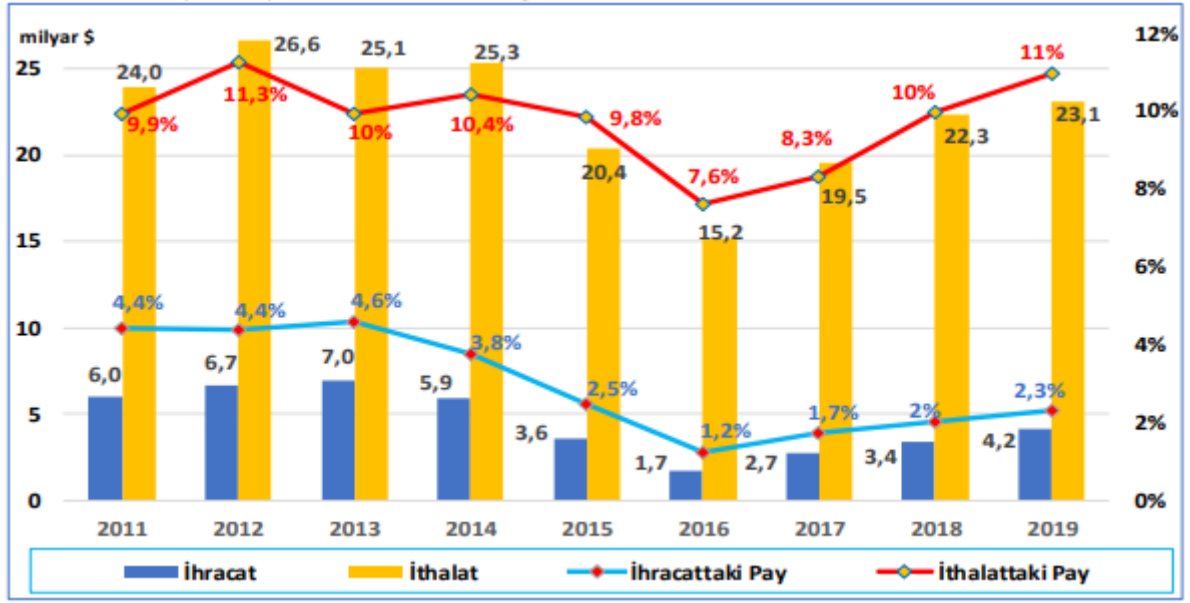
2.5 Enerji

2019 yılı verileri kapsamında, geleneksel olarak, Rusya Federasyonu’nun en büyük ihracat kaleminin, yakıt ve enerji ürünleri sektörleri olduğu, bahse konu sektörlerde yapılan ihracatın, toplam ihracat içindeki payının %62,1 olarak belirlendiği, alt kalemler bazında, araç benzininde %23,1, elektrik enerjisinde %12,8, taşkömüründe ise %2,9 oranında bir ihracat artışı yaşandığı, diğer taraftan, petrol ürünleri ihracatında %5,0, doğalgaz ihracatında ise %0,3’lük bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

2019 yılında, Rusya Federasyonu’nda, yakıt – enerji ürünleri ithalatının, toplam ithalat içindeki payının %0,9 olarak kaydedildiği, ithalat yapısında, fiyat açısından %7,8; fiziki miktar olarak da %7,4 oranında düşüş yaşandığı görülmektedir.

3.RUSYA – TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET

Rusya ve Türkiye arasında 2000 yılında 4,5 milyar dolar olan ticaret hacmi, artan petrol fiyatlarının da etkisiyle 2008 yılında rekor seviye olan 37,8 milyar dolara yükselmiştir. 2013 yılında Rusya’ya yönelik yaklaşık 7 milyar dolara ulaşan ihracatımız (4’üncü sıra), 2019 yılında yaklaşık 4,2 milyar dolar (10’uncu sıra) seviyesinde tezahür etmiştir. Başta narenciye, taze üzüm ve domates olmak üzere yaş meyve sebze ürünleri, makina, kara taşıt ve aksesuarları ile giyim eşyası ve aksesuarları başlıca ihraç ürünlerimizi oluşturmaktadır. Rusya’ya yönelik ihracatımızın yarısına yakını İstanbul’dan gerçekleştirilmiş, anılan şehrimizi İzmir ve Mersin takip etmiştir. Rusya’nın Moskova şehri ve bölgesi ise yaklaşık 2,6 milyar dolarlık mal alımıyla 2019 yılında ülkemizden gerçekleştirilen ithalatta ön plana çıkmıştır.

Şekil 2. Türkiye-Rusya Dış Ticaret Göstergeleri

2019 yılı itibarıyla Rusya, toplam ithalatımızda %11’luk payla (23,1 milyar dolar) ilk sırada yer almaktadır. Petrol ve ürünleri, doğal gaz, taşkömürü, demir-çelik ürünleri, işlenmemiş alüminyum ve muhtelif tahıl ürünleri (dahilde işleme rejimi kapsamında) anılan ülkeden ithal ettiğimiz başlıca ürünlerdir. Rusya’dan ithalatımızın yine yarısına yakını İstanbul’dan gerçekleştirilmiş, anılan şehrimizi Ankara ve Kocaeli takip etmiştir. Rusya’dan 2019 yılındaki ithalatımızın yaklaşık 12 milyar dolarlık kısmı ise yine Moskova şehri ve bölgesinden gerçekleştirilmiştir.

GTİP	Fasıl	Tutar (1000 \$)
8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	814,894
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar, vb.	559,874
87	Motorlu Kara Taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	505,794
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	251,827
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	251,313
39	Plastikler ve mamulleri	218,586
85	Elektrikli makine ve cihazlar	209,579
89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	190,721
7	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	174,98
73	Demir ve çelikten eşya	157,763

Tablo 7. Rusya’nın Türkiye’den en çok ithal ettiği ürünler

GTİP	Fasıl	Tutar (1000 \$)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	8,533,758
99	Özel amaçlı gümrük tarife istatistik pozisyonları	5,142,078
72	Demir ve çelik	2,379,898
10	Hububat	1,538,059
76	Aluminyum ve alüminyumdan eşya	530,383
85	Elektrikli makine ve cihazlar	401,535
15	Hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar	339,67
29	Organik kimyasallar	280,395
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri	271,109
28	Anorganik kimyasallar	192,042

Tablo 8. Rusya'nın Türkiye'ye en çok ihraç ettiği ürünler

4.DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) 1990'lar süresince Rusya'nın büyüklüğü ve ekonomik potansiyeline rağmen yetersiz düzeyde kalmıştır. Siyasi istikrarsızlık, ekonomik belirsizlik, yasal boşluklar ve ülkedeki iş ortamını olumsuz yönde etkileyen düzenlemeler ve vergi yükü ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olmuştur.

2000'li yılların başından itibaren doğrudan yabancı yatırımlar dikkate değer artış kaydetmeye başlamıştır. 2002 yılından sonra hızla artmaya başlayan doğrudan yabancı yatırımlar 2008 yılında 75 milyar Dolarlık (GSYİH'nın % 4,5'i) rekor seviyeye ulaşmıştır. Rusya 2008 yılında gelişen pazarlar içinde Çin'den sonra en fazla DYY çeken ikinci ülke olmuştur. Küresel krizin olumsuz etkisine bağlı olarak 2009 yılında ülkeye giriş yapan doğrudan yabancı yatırımlar, 2008 yılına göre yaklaşık % 50 oranında gerileyerek 36,6 milyar Dolar tutarında gerçekleşmiştir. 2010 yılında 43,2 milyar Dolar olan DYY girişi, 2011 yılında 55,1 milyar Dolar, 2012 yılında 50,6 milyar Dolar olmuştur. 2013 yılında ülkeye 69,2 milyar Dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi olmuştur. 2014 yılında ise ülkeye 22,9 milyar Dolarlık DYY girişi olmuştur. 2015 yılı ve sonrası doğrudan yabancı yatırım istatistikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Veriler	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	2018 ^a	2019 ^a	2020 ^b	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^b
Ülkeye giren DYY	6.9	32.5	28.6	8.8	31.8	7.5	22.0	27.0	28.0
Ülkeye giren DYY (% GSYİH)	0,5	2,6	1,8	0,5	1,9	0,5	1,4	1,6	1,5
Ülkeye giren DYY (Gayrisafi sabit sermaye yatırımlarındaki payı, %)	2,4	11,8	8,3	2,6	9,0	2,5	7,1	7,9	7,5
Ülkeden çıkan DYY	-22.1	-22.3	-36.8	-31.4	-22.6	-38.0	-42.0	-45.0	-48.0
Net DYY	-15.2	10.2	-8.2	-22.6	9.2	-30.5	-20.0	-18.0	-20.0
DYY stoğu	347.7	477.7	529.6	497.4	585.8	593.3	615.3	642.3	670.3
Kişi başına DYY stoğu (\$)	2.349	3.221	3.565	3.343	3.934	3.983	4.131	4.316	4.510
DYY stoğu (% GSYİH)	25,5	38,5	33,7	29,8	34,5	40,7	40,5	37,9	36,3
Ülkeye giren DYY açısından dünyadaki payı (%)	0,21	1,24	1,41	1,09	2,96	0,72	2,04	2,41	2,41
DYY stoğu açısından dünyadaki payı (%)	1,32	1,70	1,76	1,55	1,71	1,80	1,79	1,80	1,81

Tablo 9. Rusya'ya giren doğrudan yabancı yatırım

Doğrudan yabancı yatırımlar belirli bölgeler ve sektörlerde yoğunlaşmıştır. Ülkedeki 83 bölgeden 5'i doğrudan yabancı yatırımların % 70'ini çekmiştir. Yabancı yatırımlar bakımından cazip hale gelen yeni bölgeler de oluşmaktadır. Örneğin Kaluga bölgesi (yeni bir sanayi kümelenmesi) Volkswagen'in yatırımlarının bulunduğu ve bazı diğer önemli sıfırdan yatırım projelerinin olduğu bir merkezdir. Madencilik, otomotiv ve ilaç sektörleri en fazla yabancı yatırım çeken sektörlerdir. DYY stoğunun büyük kısmı Moskova ve St. Petersburg kentleri ile enerji üretim bölgeleri olan Arkhangelsk ve Sakhalin gibi bölgelerde yoğunlaşmıştır.

4.1.Rusya'daki Türk Yatırımları

Rusya'da 1.300'ün üzerinde Türk sermayeli firmanın faaliyette bulunduğu tahmin edilmektedir. Türk firmalarının en fazla yatırım/ticaret yaptığı bölgeler; Moskova, Kazan (Tataristan), Güney Rusya Federal Bölgesi (Rostov, Krasnodar, Soçi, Novorossisk) ile ülkenin önemli ticaret merkezlerinden olan Novosibirsk, Yekaterinburg, Samara, St. Petersburg ve Astrahan'dır. Rusya'da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makine, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımları mevcuttur. Ayrıca; danışmanlık-hukuk, lojistik, otomotiv ve oto yan sanayi ile mobilya alanlarında son dönemde Türk yatırımların artış kaydettiği gözlemlenmektedir. Özellikle otomotiv ve oto yan sanayi, kozmetik, ilaç sanayi, tekstil-konfeksiyon, gıda,

makine, enerji, işlenmiş gıda (çeşitli içecekler ve entegre et üretim tesisleri) ve kimyasal ürünler alanlarında büyük potansiyel görülmektedir.

Ticaret Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen 2019 yılı yurt dışı yatırım anket çalışması verilerine göre; Rusya'nın, 575 milyon Dolar tutarındaki sermaye pozisyonu ile Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışında gerçekleştirdikleri yatırımlar içerisinde sahip olduğu %0,6'lık pay, %1,5'e yükselmiştir. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya'ya gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya'da gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının 2,2 milyar Doları aştığı tahmin edilmektedir. Rusya'daki başlıca Türk yatırımcılar arasında; Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi AŞ, Hayat Holding, Gama Holding, ENKA Holding, Rönesans, Şişecam, Credit Europe (Fiba Holding), Yıldırım Holding, Zorlu Holding, Koç Holding ve Coşkunöz Holding yer almaktadır.

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
Zengin doğal kaynaklar	2014 krizinin devam eden yan etkileri
147 milyona dayanan nüfus	Dönemsel finansman kısıtları
Satın alma gücü paritesine göre dünyanın en büyük altıncı ekonomisi	İş ve yatırım koşullarının her bölgede farklılık arz etmesi
Yüksek gelir düzeyine sahip tüketici grubu	Hammadde fiyatlarına duyarlı gelir düzeyi
Güçlü ekonomik göstergeler	İngilizcenin yaygın olarak kullanılmaması
Nispeten başarılı bir ekonomi planlaması	Stratejik sektörlerde yatırım konusundaki mevcut düzenlemeler
FIRSATLAR	TEHDİTLER
Yükselen orta sınıf, artan altyapı yatırımı ihtiyacı	Pazarda tutunmak için ciddi zaman, sermaye ve personel ihtiyacı
Kısıtlı üretim nedeniyle çeşitli yatırım fırsatları	Vize uygulamaları, çalışma izni problemleri
DTÖ üyeliği	Lojistik sorunları
İş yapılabilirliğin nispeten kolaylaşması	Muhtelif mevzuat düzenlemeleri
Ekonomide mevcut büyüme eğilimi	Dış ticaret prosedürlerindeki uygulamalar
Moskova ve St. Petersburg dışındaki diğer şehirlerde de artan potansiyel	Devlet kontrolündeki büyük şirketler nedeniyle rekabet gücünün zayıflaması
Rus partnerler ile ortak girişimler	Anlaşmazlıkların çözümünde zorluklar
Artan tüketici hassasiyeti sonucu kaliteli ve sağlıklı ürünlere yönelik artan eğilim	COVID-19 salgınının olumsuz etkileri

Tablo 10. Rusya'da Yatırım Hakkında SWOT Analizi

5.HİZMET TİCARETİ VE GÜMRÜK İŞLEMLERİ

5.1 Müteahhitlik Hizmetleri ve Yatırımlar

Müteahhitlik hizmetleri alanında Rusya ülkemizin bir numaralı pazarı konumunda bulunmaktadır. Bugüne kadar Türk müteahhitlik sektörünün yurt dışında üstlendiği 400 milyar doları aşan proje portföyünün yaklaşık beşte biri Rusya merkezli projelere ait bulunmaktadır. Diğer taraftan; halihazırda, Rusya’da tekstil-konfeksiyon, bankacılık, turizm, gıda-gıda işleme, beyaz eşya-makina, cam sanayi ve müteahhitlik-inşaat malzemeleri alanlarında güçlü Türk yatırımlarının bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, firmalarımızın üçüncü ülkeler üzerinden Rusya’ya gerçekleştirmiş olduğu yatırımlar da dikkate alındığında, Rusya’da gerçekleştirilen Türk yatırımlarının toplam sermaye pozisyonu tutarının 2 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir.

Federal, bölgesel ve yerel olmak üzere üç farklı kategoride vergi sistemi olan Rusya’da genelde yabancı yatırımcıları çekmek için bölgesel yönetimler ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenmiş olan bölgesel vergilerin bir bölümünde indirim uygulayabilmektedir. Rusya’daki Özel Ekonomik Bölgeler ise ülkeye yatırım çekmek için kullanılan en etkili enstrümanlardan birisi olup, hâlihazırda dört farklı kategoride olmak üzere (muhtelif bölgeler hariç) toplam 25 adet Özel Ekonomik Bölge (ÖEB) bulunmaktadır. Rusya’da kurulu ÖEB’lerde 2019 yılı sonu itibarıyla 38 ülkeden 160’ı yabancı yatırımcı olmak üzere toplam 800 firma tarafından 14,5 milyar dolarlık yatırım taahhüdünde bulunulmuştur. Halihazırda 5,5 milyar dolarlık yatırımın da tamamlandığı ÖEB’lerde 34 bin kişiye iş imkanı sağlanmıştır.

5.2 Turizm

Geride bıraktığımız 2019 yılının Türkiye ve Rusya’da kültür ve turizm yılı olarak ilan edilmesi, karşılıklı etkileşimin artırılması bakımından önemli bir kilometre taşı olarak değerlendirilmektedir. Nitekim, 2019 yılında ülkemizi ziyaret eden Rus turist sayısı %17,9’luk bir artışla 7 milyona ulaşmış, bu kapsamda elde edilen döviz geliri 3,5 milyar doları aşmış ve böylelikle Rus vatandaşları Türkiye’yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında ilk sıradaki yerini korumuştur. Ancak; 2020 yılında COVID-19 salgını ve bu kapsamda getirilen seyahat kısıtlamaları nedeniyle Rus turist sayısında önemli ölçüde bir azalma beklenmektedir.

5.3 Lojistik

Türkiye ile Rusya arasındaki kapsamlı ticari ve ekonomik ilişkiler, Türk menşeli mal ve hizmetlerin Rus pazarına ulaşımını ikili ilişkiler açısından en önemli konulardan birisi haline getirmiş, bu çerçevede iki ülke arasındaki lojistik hizmetlerinin önemini artırmıştır. Ancak; ikili ticaretin yapısı, Rusya ile ülkemiz arasında karayolu taşımacılığı konusunda bir asimetri oluşturmaktadır. 2019 yılında, Türkiye’den Rusya’ya ihraç edilen ürünlerin %39,5’i

karayolu, %57'si denizyolu ve %3,3'ü havayolu ile taşınmıştır. Rusya'dan ithal edilen ürünlerin taşınmasında ise %79 oranında denizyolu, %19,4 oranında boru hattı kullanılmıştır. Anılan ülkeden ithalatımızda karayolu ve havayolu taşımacılığının payları ise sırasıyla %1,18 ve %0,37'dir.

5.4 Limanlar

Rusya toplamda 63 limana sahiptir. Kuzeyde yer alan Arkhangelsk limanı başta genel kargo; Murmansk limanı konteyner, toplu yükleme, petrol, soğutuculu konteyner kargo; Karadeniz'de yer alan Novorossisk limanı petrol, genel kargo, toplu yükleme; Tuapse limanı petrol; Baltık kıyılarında yer alan St. Petersburg limanı genel kargo, konteyner, feribot ve yolcu taşıması; Ust-Luga limanı genel kargo, petrol, konteyner; doğuda yer alan Vladivostok limanı genel kargo, petrol; Nakhodka limanı ise genel kargo, konteyner, toplu yükleme alanlarında faaliyet gösteren en önemli limanlardır. Ülkenin Karadeniz'de 12 limanı mevcuttur. Rusya'ya deniz yoluyla gerçekleşen ihracatımızın önemli bir kısmını karşılayan Gelencik Limanı 2 yıl süreyle tadilata girmiştir. Gelencik Limanı mevcut durumda Port Kafkas Limanı'na taşınmıştır.

5.5 Gümrük İşlemleri

Avrasya Gümrük Birliğine ihraç edilen mallara ilişkin olarak gümrük vergisi ve sair mali yükümlülüklerin ödenmesi gerekmektedir. Rusya sınır gümrük idaresinde; ithalatçı, distribütör, nakliye firması veya gümrük müşaviri tarafından gümrük ödemeleri yapılmalı ve gerekli belgeler eksiksiz olarak ibraz edilmelidir. Gümrük beyannamesine ilaveten, Rus gümrüklerinde gerekli olan diğer belgeler; eşya kıymetini tevsik edici belgeler (Satıcı tarafından onaylanmış fiyat listesi, fatura, ihracat beyannamesi örneği), taşıma belgeleri, gerekli uygunluk sertifikaları, menşe belgesi, varsa lisans ve izinler ve sigorta poliçesi (CIP, CIF taşıma şekli ise) şeklinde sıralanabilir.

5.6 Gümrük Vergileri

Rusya'da tarife cetvelinde yer alan eşyaların yaklaşık %85'inin gümrük vergileri 'ad valorem' olarak belirlenmiştir. Geri kalan eşya grubunda ise 'ad valorem' ve spesifik tarife oranlarının azami olanının esas alınması şeklinde kombine yöntem kullanılmaktadır. Rusya'nın DTÖ'ye 22 Ağustos 2012 tarihindeki üyeliğini müteakip ortalama gümrük tarife oranı %7,8 olarak uygulanmaya başlanmıştır (Bağlı ortalama tarife oranı ise %8,6'dır). Rusya'nın ağırlıklı ortalama yöntemiyle hesaplanan gümrük vergisi oranı ise 2019 yılında %4,3 (geçici veri) seviyesinde tezahür etmiştir. Ayrıca nihai ürünlerde %15, muhtelif tarım ürünlerinde (et ürünleri ve içecekler) ise fasıl bazında ortalama %30'lara ulaşan yüksek gümrük vergileri de uygulanmaktadır.

Rus gümrüklerinde en çok dikkat edilen husus, gümrük kıymetinin doğruluğunun tespittir. Özellikle bağlı şirkete yapılan taşımaların risk teşkil ettiği

değerlendirilebilmektedir. Anılan risk grubuna yönelik vergi denetimlerinde ise ‘transfer fiyatlandırması’ en çok dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır.

5.7 Katma Değer Vergisi (KDV) ve Diğer Gümrük Yükümlülükleri

Rusya’da ürünlerin büyük bir kısmında uygulanan KDV oranı 2019 yılından itibaren %20 olarak belirlenmiştir. Ancak, uluslararası taşımacılık hizmetleri, ihracat ve serbest bölgelere satışlar gibi bazı işlemler vergiden muaf tutulmaktadır. Ayrıca, başta muhtelif yaş meyve sebze ürünleri olmak üzere bazı gıda maddeleri, kitaplar, çocuk ürünleri, medikal ürünler ve ilaçlar gibi muhtelif ürünlerde uygulanan KDV oranı %10 olarak belirlenmiştir. Rusya’da KDV ödemeleri, vergi dönemini takip eden ayın 25’inci gününe kadar yapılmaktadır (Birer ay arayla 3 eşit taksitle de ödenebilmektedir). İthal edilen ürünün Rusya’ya girişinde ise gümrüklenmiş değer üzerinde KDV hesaplanmaktadır. Ayrıca, her bir gümrük beyanı için gümrük yetkililerince işlem ücreti alınmaktadır. İlave; alkolü içkiler, muhtelif tütün mamulleri, petrol ürünleri ve muhtelif kara taşıtlarının ithali esnasında özel tüketim vergisi de tahsil edilmektedir.

6. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

6.1 Rusya’da İş Yapma Ortamı

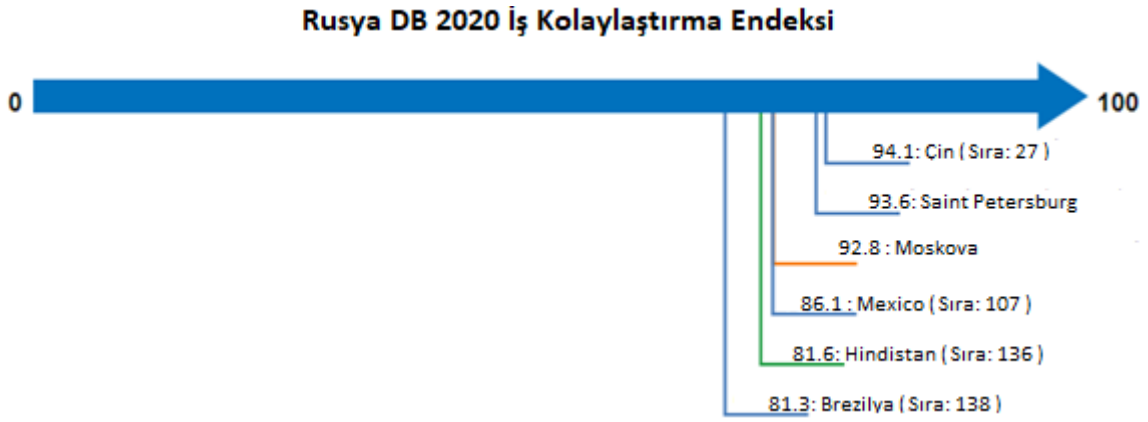
Dünya Bankası’nın Doing Business raporunda Bulgaristan, 190 ülke arasında iş yapma ve kurma açısından 28. sırada yer almaktadır. 2019 yılı temel alındığında, bir çok kalemde iyileşme gerçekleştiği görülmektedir.

	DB 2020'de Sıra No	DB 2020 Puanı	DB 2019 Puanı	Değişim (%)
GENEL SIRALAMA	28	78,2	77,4	↑0,8
İş Kurma	40	93,1	93	↑0,1
İnşaat İzinlerinin Alınması	26	78,9	78,4	↑0,5
Elektrik Bağlantısına Erişim	7	97,5	94	↑3,5
Gayrimenkulun Tescil Edilmesi	12	88,6	88,6	
Krediye Erişim İmkânı	25	80	80	
Şirketlerde Azınlık Hissedarının Korunması	72	60	58	↑2
Vergi Ödeme	58	80,5	79,6	↑0,9
Sınır Ötesi Ticaret	99	71,8	71,8	
Sözleşmelere Uyulması	21	72,2	72,2	
İflasın Çözümüne Kavuşturulması	57	59,1	58,4	↑0,7

Tablo 11. 2020 Yılı Doing Business Raporuna Göre Rusya’nın Kriterler Bazında Durumu

Ülkede iş kurma ile alakalı prosedürler konusunda dünya ile karşılaştırma yapılacak olursa, bu konuda en iyi ülke olan Yeni Zelanda da iş kurma yarım günde tamamlanırken, Rusya’da 11 gün sürmektedir. İş kurma, inşaat izinlerinin alınması, elektrik bağlantısına erişim, şirketlerde azınlık hissedarının korunması, vergi ödeme ve iflasın çözümü kavuşturulması konularında bir önceki yıla nazaran, bir miktar iyileşme gerçekleşmiştir.

İş yapma skorlarının çevre ülkelerle karşılaştırması incelendiğinde, Polonya, Çek Cumhuriyeti ve Macaristan gibi ülkelerin ile Avrupa ve Orta Asya ortalamasının gerisinde kaldığı görülmüştür.

Şekil 3. Rusya’nın DB 2020 Puanının Çevre Ülkelerle Karşılaştırılması

6.2. Şirket Kurulumu

Rus mevzuatına göre şirketler, ancak yetkili devlet kuruluşlarına kayıt işlemi yapıldıktan sonra hükmi şahsiyet kazanmaktadır. Rusya’da tamamen yabancı sermayeli şirket kurmak da mümkündür. Yabancı firmalar Rusya’da şirket kurabilecekleri gibi temsilcilik ofisi de açabilmektedir. Bu açıdan, yabancı şirketlerin kayıt işlemleri iki başlık altında yapılmaktadır. Bunlardan ilki tescil (registration), diğeri ise kabul (accreditation) işlemidir.

Tescil işlemi yabancı sermayeli firmalara, Rusya’da kar sağlayıcı işlemler dâhil olmak üzere her türlü ticari ve ekonomik içerikli faaliyette bulunma hakkı sağlamaktadır. Buna karşılık akredite firmalar kendi ülkelerindeki ana firmanın temsilcisi olarak ve genellikle kar getirici faaliyette bulunmamak üzere kayıt işlemi yaptırmış olmaktadır.

Temsilci ofislerin temel fonksiyonu, Rusya dışındaki merkez ofisin ticari ilişkilerini kurmak ve yürütmek, onun adına pazarlama çalışmaları yapmak, gerektiği takdirde sözleşmeler imzalamaktır. Rus mevzuatına göre, temsilci ofislerin ayrı kanuni şahıs hükmü bulunmamaktadır. Temsilci ofisleri, bizzat ticari aktivitede bulunmaları ve Rusya kaynaklı gelir elde etmeleri halinde ise normal bir şirket gibi vergi yükümlüsü sayılıp vergiye tabi tutulmaktadır.

Temsilci ofisler;

- Ruble ve/veya döviz hesabı açabilirler.

- Giderlerini Ruble ve döviz hesaplarından karşılayabilirler (Kiralar, maaşlar, iktisadi kıymet alımı, reklam ve pazarlama giderleri gibi).

- Gümrükleme yapabilir, stok tutabilirler.

- Kira ödemelerinde KDV'den muaftır.

Diğer taraftan, Rus mevzuatına göre yabancı tüzel ve gerçek kişiler yatırımcı olarak ortaklıklarda ve/veya ekonomik topluluklarda da yer alabilmektedir. Yabancı ortaklı ticari işletmeler, yeni bir işletmenin kurulması veya mevcut bir işletmenin hisselerinin yabancı yatırımcı tarafından satın alınması yoluyla oluşturulabilmektedir. Ticari işletmelerde sermayeye katılım ise parasal değerler, maddi varlıklar, menkul kıymetler, kullanma hakları şeklinde yapılabilir. Sermaye katkısı olarak yurt dışından gönderilen dövizler Ruble'ye çevrildikten sonra sermaye olarak yatırılabilir.

Yabancı, gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan şirketler ise limited ve anonim şirket ile mevzuatın imkân tanıdığı ortaklık statüleri şeklinde oluşturulmaktadır.

Limited Şirketler (OOO): Kuruluş ve yönetim işlemleri anonim şirketlere göre daha basittir. Bir veya birkaç kişi tarafından kurulmuş ve sermayesi paylara bölünmüş ticari topluluklardır. Limited şirketlerin kurucuları, şirketin borç ve muhtemel zararları için şirketteki payları kadar risk taşırlar. Limited şirketler ticaret siciline kaydedildiği anda kurulmuş sayılır. Bir limited şirketinin kuruluş süreci Moskova'da yaklaşık 11 iş günü almakta, ödenmiş sermaye miktarında ise herhangi bir alt sınır bulunmamaktadır. Diğer taraftan; şirket tüzüğünde görevler sınırlandırılmamışsa, Rusya'da genel müdür unvanını haiz yöneticiler geniş yetkilerle donatılmıştır. Bu durumun firma kuran şirketlerimizce evveleminde dikkate alınmasına büyük önem atfedilmektedir.

Anonim Şirketler (ZAO): Anonim şirketler açık veya kapalı olarak kurulabilmektedir. Bu husus, kuruluş sözleşmesinde ve şirket unvanında belirtilir. Temel fark hisse devrindedir. Açık anonim şirketlerde hissedarlar kendi hisselerini diğer ortaklardan habersiz üçüncü kişilere devredebilirler. Hissedarların sayısı için bir sınırlama yoktur. Kapalı anonim şirketlerde ise hisse devrinde diğer ortaklara öncelik tanınır. Hissedar sayısı 50'den fazla olamaz.

6.3. Para Kullanımı

Ruble (₽), Rusya Federasyonu para birimi olup Rusya Federasyonu Çarlığı, Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği (SSCB) döneminde de kullanılmıştır. 1 ruble 100 kopek bölünmektedir. Finmarket.ru tarafından 2020 yılı başında yapılan araştırmaya göre, Rusya Federasyonu genelinde yapılan ödemelerde nakit kullanım oranının (%23,5) düşüklüğü dikkat çekmektedir. Ülke genelinde nakitten ziyade banka kartı (%90,7) ve akıllı telefon aracılığı

(%30) ile ödeme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Online ödemenin Moskova, St. Petersburg gibi büyük şehirlerin dışında kırsal kesimde de yaygın olduğu ulaşılan bir başka sonuçtur.

Uluslararası işlemlerde yaygın olarak dolar ve avro kullanılsa da ABD ve AB tarafından uygulanan yaptırımların ardından, Rusya Federasyonu genelinde ithalat-ihracat yapan şirketler, yapılan ödemelerde dolar kullanım oranını azaltmaya çalışmaktadır. Son zamanlarda, avro, ruble ve yuan kullanımı artmış göstermektedir.

6.4 Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Rusya Federasyonu'na giriş için umuma mahsus pasaport hamilleri vizeye tabidir. Hususî ve hizmet pasaportu hamilleri ile uluslararası taşımacılık yapan profesyonel şoförler ise her 180 günde 90 günü aşmamak şartıyla 30 gün süreyle vizeden muaftır. Diplomatik pasaport hamilleri 90 gün süreyle vizeden muaftır. Türk vatandaşları Vladivostok Limanı'ndan e-vize alarak Rusya Federasyonu'na giriş yapabilmektedir. Türk vatandaşları giriş tarihi dâhil olmak üzere 8 günü aşmamak kaydıyla St. Petersburg, Leningrad Bölgesi ve Kaliningrad Bölgesi'ne e-vizeyle seyahat edebilmektedir. Alınan e-vize ile e-vizenin kapsam alanı dışında kalan Rusya Federasyonu'nun başka şehirlerine gitme imkanı ise bulunmamaktadır. Öte yandan, mevcut e-vize rejiminin bütün ülkeyi kapsamına yönelik çalışmalar devam etmekte olup yeni düzenlemenin 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla yürürlüğe gireceği bildirilmektedir.

Türk vatandaşlarının Rusya Federasyonu'nda bulunabilmesi için gerekli vize türleri aşağıdaki tablodaki gibi uygulanmaktadır.

Vize Türü	Rusya Federasyon'nda Bulunma Süresi	Vize Düzenleme Ücreti
Turist Vizesi	1-30 gün	9600 ruble civarı
Ticari Vize	30 günden 1 yıla kadar	22900 ruble
Özel Vize	30-90 gün	13300 ruble civarı
İş Vizesi	1-3 yıl	80000 ruble
E-vize	1-8 gün	1140 rube civarı

Tablo 12. Türk Vatandaşlarının Rusya Federasyonu'nda Bulunabilmesi İçin Alması Gereken Vizeler

6.5 Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Rusya Federasyon'unda, resmi tatil günleri cumartesi ve pazara denk gelirse, bir sonraki iş günü tatil olmaktadır. Çalışma saatleri Pazartesi-Cuma 09.00-18.00 olarak belirlenmiştir. Bankalar da genellikle 09.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır. Bazı bankalar (Sberbank dâhil) Cumartesi günleri 09.00-13.00 arasında da çalışmaktadır. Posta ofisleri, hafta içi 08.00-20.00 arasında, hafta sonları (Cumartesi) 09.00-13.00, 14.00-18.00 arasında açık bulunmaktadır.

1-2 Ocak : Yeni Yıl

7 Ocak : Ortodoks Yeni Yılı

8 Mart : Uluslararası Kadınlar Günü

1-2 Mayıs : İşçi ve İlkbahar Bayramı

9 Mayıs : Zafer Bayramı

12 Haziran : Bağımsızlık Günü

7 Kasım : Milli Uzlaşma Günü

12 Aralık : Anayasa Bayramı

7. DİĞER HUSUSLAR

7.1 Rusya ve Türkiye Arasındaki Mevcut Anlaşmalar

Ticaret ve Ekonomik İşbirliğine Dair Anlaşmalar: Türkiye ile Rusya arasında 8 Ekim 1937 tarihli ‘Ticaret ve Seyrisefain Anlaşması’ ve 25 Şubat 1991 tarihinde imzalanan ‘Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması’ bulunmaktadır.

Ticari, Ekonomik, Sınai ve Bilimsel-Teknik İşbirliğinin Geliştirilmesi Hakkında Uzun Vadeli Program: 15 Aralık 1997 tarihinde imzalanmıştır.

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması: 15 Aralık 1997 tarihinde Ankara’da imzalanmış olup, 17 Mayıs 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması: 15 Aralık 1997 tarihinde Ankara’da imzalanmış olup, 31 Aralık 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Türk-Rus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyon Mekanizması: Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği Konularında Türk-Rus Karma Ekonomik Komisyonu Kurulmasına İlişkin Anlaşma 14 Mayıs 1992 tarihinde imzalanmış olup, 23 Temmuz 1992 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. 15’inci Dönem Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) Toplantısı 19-21 Ekim 2017 tarihlerinde Kazan’da yapılmıştır. Son olarak, 16’ncı Dönem KEK Toplantısı ise 24-26 Temmuz 2019’da Antalya’da gerçekleştirilmiştir. Türk tarafı KEK Eşbaşkanı Ticaret Bakanımız Sayın Ruhsar PEKCAN, Rus tarafı KEK Eşbaşkanı ise Enerji Bakanı Sayın Aleksandr NOVAK’tır.

Hizmet Ticareti ve Yatırım Anlaşması: Türkiye ile Rusya arasında Hizmet Ticareti ve Yatırım Anlaşması imzalanmasına yönelik çerçeve belgesi 1 Aralık 2014 tarihinde imzalanmıştır. İlk iki tur müzakerelerin ardından yaşanan uçak krizi dolayısıyla müzakereler Rus tarafınca askıya alınmıştır. Rusya’nın 22 Temmuz 2016 tarihinde yayımladığı Kararname ile görüşmelere devam edilmesi kararı alınmıştır. Bu çerçevede, üçüncü müzakereler 5-8 Ekim 2016 tarihlerinde İstanbul’da, dördüncü tur müzakereler ise 13-16 Şubat 2017 tarihlerinde, Moskova’da gerçekleştirilmiştir. 5’inci tur müzakereler ise 20-21 Haziran 2017 tarihlerinde

Ankara’da düzenlenmiş olup, müzakerelerin hızlandırılması amacıyla ülkemiz önerisi çerçevesinde 14-18 Ağustos 2017 tarihlerinde bir ara tur düzenlenmiştir. Ayrıca, 29 Eylül 2017 tarihinde Moskova’da bir ara oturum gerçekleştirilmiştir. İki ülke arasındaki Hizmet Ticareti ve Yatırım Anlaşması müzakereleri devam etmektedir.

7.2 Uluslararası Üyelikler ve İş Konseyi

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ): Rusya, 22 Ağustos 2012 tarihi itibarıyla DTÖ’ye üye olmuştur.

Avrasya Ekonomik Birliği: 6 Ekim 2007 tarihinde Rusya, Belarus ve Kazakistan arasında “Gümrük Birliği” kurulmasına dair bir anlaşma imzalanmış, Gümrük Birliği ve üçüncü ülkelere yönelik ortak gümrük tarifesi uygulaması ise 1 Ocak 2010 tarihi itibarıyla, birliğin kurallarını belirleyen Ortak Gümrük Kanunu da 1 Temmuz 2010 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. 1 Temmuz 2011 tarihinden itibaren de iç gümrükler iptal edilmiştir.

18 Ekim 2011 tarihinde Troyka ülkeleri arasında bir “Avrasya Ekonomik Birliği” kurulması kararı alınmış, bu çerçevede, Rusya, Kazakistan ve Belarus Devlet Başkanları 29 Mayıs 2014 tarihinde kendi aralarında mal, hizmet, sermaye ve iş gücünün serbest dolaşımını amaçlayan Avrasya Ekonomik Birliği kurucu anlaşmasını imzalamışlardır. Anılan ülkeler, 10 Ekim 2014 tarihinde Belarus’un başkenti Minsk’te toplanarak, söz konusu Birliğin 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesini kararlaştırmışlardır. Anılan toplantıda ayrıca, Ermenistan’ın Birliğe tam üyeliğine ilişkin anlaşma da imzalanmış ve Ermenistan’ın üyeliği 2 Ocak 2015 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, Kırgızistan’ın söz konusu Birliğe üyeliği 23 Aralık 2014 tarihinde kabul edilmiş olup, adı geçen ülke 1 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla Birliğin 5’inci üyesi olmuştur.

Türkiye – Rusya İş Konseyi: Türk-Rus İş Konseyi 1993 yılında kurulmuştur. İş Konseyi Türk tarafı başkanı hâlihazırda Türkiye Mütteahhitler Birliği ile Yenigün İnşaat Sanayi ve Ticaret AŞ’nin Yönetim Kurulu Başkanlıklarını da yürüten Sayın Mithat YENİGÜN’dür. İş Konseyi Rus tarafı başkanı ise Akropol Grup Başkanı Sayın Ahmet PALANKOYEV’dir. Türk-Rus İş Konseyi Ortak Toplantısının 20’ncisi 26 Temmuz 2019 tarihinde Antalya’da gerçekleştirilmiştir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD): Rusya’nın OECD’ye katılımına ilişkin süreç, 2014 yılı Mart ayında OECD Konseyinin aldığı bir karar ile ertelenmiştir.

KAYNAKLAR

- 1) T.C. Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, Rusya Ülke Profili, 2020.
- 2) www.worldbank.org, Doing Business
- 3) T.C. Ticaret Bakanlığı Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel Müdürlüğü, Rusya Federasyonu Pazar Bilgileri, 2020.
- 4) Trademap Database, (www.trademap.org) Ocak 2020
- 5) Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Rusya Federasyonu Yatırım Raporu, 2020.